

Назва дисципліни	Ризикологія
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити/ 90 годин
Вид підсумкового контролю	залік
Викладач (і)	Коханевич Тетяна Петрівна
Профайл викладача (ів) на сайті кафедри, в соцмережі	http://www.rshu.edu.ua/kafedry-fdkmttf/kafedra-etub/sklad-ketub/121-personalii/1209-kokhanevych-tetiana-petrivna
Е-mail викладача:	tetyana.kokhanevych@rshu.edu.ua
Мова викладання	українська
Консультації	Очні консультації: на кафедрі згідно з графіком консультацій

Цілі навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення здобувачів вищої освіти із теоретичними та практичними основами формування у студентів системи знань, вмінь і навичок щодо ідентифікації, аналізу, оцінки та управління ризиком при дослідженні стану та перспектив розвитку підприємства.

Завданнями навчальної дисципліни є: вивчення основних прийомів і методів управління ризиками; - набуття навиків проведення оцінки ризиків різних аспектів функціонування економічної системи; набуття навиків аналізу отриманих результатів і розробки відповідних управлінських рішень; формування знань і навичок щодо використання найефективніших форм і методів оцінки величини економічного ризику і шляхів мінімізації його величини.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка та освітньо-професійної програми «Економічна кібернетика» РДГУ дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти таких загальних та фахових компетентностей.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ;

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності:

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально економічні процеси

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Очікувані результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати:

Знання

ЗН02. Розуміти принципи економічної науки, особливостей функціонування економічних систем.

ЗН06. Знати сучасні методики аналізу діяльності суб'єкта господарювання з визначенням головних цілей, завдань та інструментів досягнення показників діяльності, визначення внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на економічні результати.

Вміння

ВМ01. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння та обґрунтування логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ВМ03. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи і моделі для вирішення економічних завдань та розв'язувати аналітичні задачі і задачі прогнозування за допомогою сучасних технічних засобів, інформаційних технологій та програмних продуктів.

ВМ04. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності, аналізувати, передбачати та здійснювати заходи щодо зниження економічних ризиків.

ВМ06. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ВМ09. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах

ВМ13. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Комунікація

Ком02. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

Передумови вивчення дисципліни для формування програмних результатів навчання та компетентностей

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Ризикологія» значно підвищиться, якщо здобувач вищої освіти попередньо опанував матеріалом таких дисциплін як: «Вища математика», «Теорія ймовірності та математична статистика», «Економіко-математичні методи і моделі», «Дослідження операцій».

Мотивація здобувачів вищої освіти полягає:

- формування почуття задоволення від пізнання нового;
- усвідомлення розширення власних перспектив у плані знайомства з дійсністю, відкриття невідомих сторін оточуючої дійсності – закономірностей творчості;
- формування стійкої тенденції до продовження креативної діяльності;
- вузькі соціальні мотиви (прагнення отримати схвалення, посісти гідне місце в соціальній групі, підтвердити свій статус, підвищити рівень креативності, артистизму);
- мотиви соціального співробітництва, спілкування з іншими людьми упродовж здобуття вищої освіти.

Спільна (групова) діяльність здобувачів вищої освіти при вивченні дисципліни «Ризикологія» може бути:

- 1) за рівнем навчальних можливостей здобувачів – гомогенною та гетерогенною;
- 2) за особливостями розподілу навчальних завдань – однорідною, диференційованою, кооперованою, індивідуально груповою;
- 3) за часом функціонування – пролонгованою та локальною.

Самостійна діяльність здобувачів вищої освіти при вивченні курсу передбачає:

- підготовку до аудиторних занять та опрацювання матеріалу практичних робіт;
- вивчення окремих тем або питань змістового модуля, які у Робочій програмі винесено на самостійне опрацювання;
- виконання диференційованих завдань;
- підготовку рефератів та реферативних повідомлень, виступів на заняттях;

- виконання завдань для самоконтролю, що передбачає розв’язання практичних завдань, проходження тестів, відповідей на питання тощо;
- виконання творчих завдань, передбачених дисципліною.

Перелік тем

1. Сутність ризику як економічної категорії.
2. Класифікація ризиків
3. Засади системного аналізу ризику в спектрі економічних проблем. Якісний аналіз ризику
4. Основні підходи щодо кількісного аналізу ризику
5. Методологічні засади та інструментарій кількісної оцінки ризику
6. Ризик та елементи теорії корисності
7. Основні засади та способи управління економічним ризиком
8. Запаси та резерви як способи зниження ступеня ризику
9. Диверсифікація як спосіб зниження ризику: елементи теорії портфеля
10. Моделювання економічного ризику

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Базова

1. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві [Текст]: монографія / Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. - К.: КНЕУ, 2004. - 480 с.
2. Васильєва Т.А. Економічний ризик: методи оцінки та управління [Текст] : навч. посібник / [Т. А. Васильєва, С. В. Леонов, Я. М. Кривич та ін.] ; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, канд. екон. наук Я.М. Кривич. - Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. - 208 с.
3. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент: теорія та практика[Текст]: Навч. Посіб./ А.О. Старостіна, В.А.Кравченко. - К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2018. - 200 с.
4. Федулова І. В. 2 Економічні ризики та методи їх вимірювання [Текст]: Навч. посібник. / Федулова І.В., Скопенко Н.С. — К : Принтцентр, 2016. -298с.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека РДГУ. URL: <http://server.rdgu-dkm.rv.ua/library/>.
2. Законодавство України : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Технічне й програмне забезпечення / обладнання

Ноутбук, персональний комп’ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань;
- виконання домашніх завдань;
- виконання завдань самостійної роботи;
- проходження тестування (поточний, модульний, підсумковий контроль).

Види та методи навчання і оцінювання

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання*	Методи оцінювання результатів навчання**
ЗК03.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ЗН02.	Демонструвати стійке розуміння принципів економічної науки, особливостей функціонування економічних систем.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО 9 МО10

		ЗН06.	Знати сучасні методики аналізу діяльності суб'єкта господарювання з визначенням головних цілей, завдань та інструментів досягнення показників діяльності, визначення внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на економічні результати.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО 9 МО10
		ВМ01.	Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння та обґрунтування логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО 9 МО10
ЗК04.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	ЗН06.	Знати сучасні методики аналізу діяльності суб'єкта господарювання з визначенням головних цілей, завдань та інструментів досягнення показників діяльності, визначення внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на економічні результати.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО 9 МО10
ЗК7.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	ЗН06.	Знати сучасні методики аналізу діяльності суб'єкта господарювання з визначенням головних цілей, завдань та інструментів досягнення показників діяльності, визначення внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на економічні результати.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО 9 МО10
ЗК8	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	ВМ09	Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО 9 МО10
ЗК10	Здатність приймати обґрунтовані рішення.	ВМ13	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО 9 МО10

			економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.		
СК04.	Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати	ВМ02.	Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО9 МО10
		ВМ05.	Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності, аналізувати, передбачати та здійснювати заходи щодо зниження економічних ризиків.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО9 МО10
		ВМ10.	Виконувати дослідження за встановленим замовленням.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО9 МО10
СК06.	Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач	ЗН06.	Знати сучасні методики аналізу діяльності суб'єкта господарювання з визначенням головних цілей, завдань та інструментів досягнення показників діяльності, визначення внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на економічні результати.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО9 МО10
		ВМ05.	Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності, аналізувати, передбачати та здійснювати заходи щодо зниження економічних ризиків.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО9 МО10
СК07.	Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу	ВМ15.	Вміти моделювати та удосконалювати бізнес-процеси, проектувати та впроваджувати інвестиційні проекти, в тому числі у сфері інформатизації діяльності суб'єктів господарювання.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО9 МО10

	інформації та підготовки аналітичних звітів				
СК09.	Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально економічні процеси	ВМ01.	Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння та обґрунтування логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО9 МО10
		ВМ03.	Застосовувати відповідні економіко-математичні методи і моделі для вирішення економічних завдань та розв'язувати аналітичні задачі і задачі прогнозування за допомогою сучасних технічних засобів, інформаційних технологій та програмних продуктів.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО9 МО10
СК12.	Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення	ВМ09.	Розуміти та самостійно формувати зміст, структуру і висновки наукових та аналітичних текстів з економіки.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО4 МО7 МО9 МО10

* МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН2 – практичний метод (лабораторні та практичні заняття); МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій); МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); МН5 – відеометод у поєднанні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); МН6 – самостійна робота (розв'язання програмних завдань); МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота студентів.

** МО1 – екзамен; МО2 – усне або письмове опитування; МО3 – колоквиум; МО4 – тестування; МО5 – командні проекти; МО6 – реферати, есе; МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень; МО8 – студентські презентації та виступи на наукових заходах; МО9 – захист лабораторних і практичних робіт; МО10 – залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни «Ризикологія»

Поточне тестування та самостійна робота										МКР	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8	8	8		
										20	100,0

№ з.п.	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
T1	Виконання завдань та участь у дискусії під час практичного заняття. Виконання завдань самостійної роботи.	3 5	8
T2	Виконання завдань та участь у дискусії під час практичного заняття. Виконання завдань самостійної роботи.	3 5	8
T3	Виконання завдань та участь у дискусії під час практичного заняття. Виконання завдань самостійної роботи.	3 5	8
T4	Виконання завдань та участь у дискусії під час практичного заняття. Виконання завдань самостійної роботи.	6 6	12
T5	Виконання завдань та участь у дискусії під час практичного заняття. Виконання завдань самостійної роботи.	3 5	8
T6	Виконання завдань та участь у дискусії під час практичного заняття. Виконання завдань самостійної роботи.	3 5	8
T7	Виконання завдань та участь у дискусії під час практичного заняття. Виконання завдань самостійної роботи.	3 5	8
T8	Виконання завдань та участь у дискусії під час практичного заняття. Виконання завдань самостійної роботи.	3 5	8
T9	Виконання завдань та участь у дискусії під час практичного заняття. Виконання завдань самостійної роботи.	3 5	8
T10	Виконання завдань та участь у дискусії під час практичного заняття. Виконання завдань самостійної роботи.	3 5	8
<i>Модульний контроль</i>		-	20
Разом:		100	

Система та критерії оцінювання у Рівненському державному гуманітарному університеті

Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми / виду діяльності може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в розподілі балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

Сума балів за всі види навчаль-ної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік

90–100	A	відмінно	здобувач вищої освіти (ВО) виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82–89	B	дуже добре	здобувач ВО вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)		
74–81		добре	здобувач ВО вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64–73	D	задовільно	здобувач ВО відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)		
60–63	E	достатньо	здобувач ВО володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні	Середній (репродуктивний)		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач ВО володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
0–34	F	незадовільно з	здобувач ВО володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано

		обов'язков им повторни м вивченням дисциплін и	відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			
--	--	--	---	--	--	--

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання лабораторних досліджень; оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, підготовку наукових публікацій тощо.

Залік виставляється за результатами поточного модульного контролю, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

Політика дисципліни

При організації освітнього процесу здобувачі вищої освіти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти, Положення про практики, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти. Кожен викладач ставить здобувачам вищої освіти систему вимог та правил поведінки здобувачів вищої освіти на заняттях, доводить до їх відома методичні рекомендації щодо виконання різних видів робіт. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність під час практичного заняття; несвоєчасне виконання поставленого завдання тощо.

Політика доброчесності

Здобувач вищої освіти виконуючи самостійну або індивідуальну роботу повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.